

МОРИС ПОНС

НИКОГА ВЕЧЕ ХИРОШИМА

Превод от френски: Красимира Тодорова, 1964

chitanka.info

Никога вече Хирошима! Кажете го с черните и червени думи на вашите плакати, хиляди манифестанти, маршируващи по английските пътища! Кажете го със знамената на вашите ослепителни бели дрехи, млади африканци, проклинали високо и настойчиво в Нюйорк омразната френска бомба! Кажете го с черно-белите кадри на вашите мъжествени филми, Ален Рене^[1], наша чест! Никога вече Хирошима! Едита Морис го казва по свой начин, с истинските цветя на Хирошима, с тези букети от бели теменуги, които оцелелите от бомбата хвърлят в черните води на река Отха.

Те не са многобройни — тези седемдесет и осем хиляди и сто и петнадесет мъртъвци на Хирошима — в сравнение е предполагаемите тридесет и осем милиона и няколкостотин хиляди загинали през последната световна война. Но както изгорените в Орадур, както разстреляните в Шатобриан или във Филипвил, те тегнат повече върху престъпните съвести. Някои бяха наказани. Други ще бъдат. Но ще има ли някога Нюрнберг за победителите? Обвинителен акт: Хирошима.

В Окинава, главната японска база на островите Риу-Киу, след осемдесет и три дни ожесточени битки бяха изброени сто и десет хиляди шестдесет и един убити. Това беше през юни 1945 г. Но името на Окинава не е влязло в нашата памет. От месец май същата година Токио, Кавазаки, Йокохама, Нагоя, Осака бяха многократно бомбардирани, опожарявани, почти изцяло разрушени. Но народите от целия свят навсякъде викат и повтарят: „Никога вече Хирошима! Никога вече Хирошима!“

Между островите Хондо, Киушиу и Шикоку се простира едно вътрешно море, спокойно и плитко, което японците наричат Японско Средиземно море. Красиво насечените брегове очертават великолепни заливи. В дъното на един от тях Хирошима, един от най-хубавите градове на Япония, лежи между петте ръкава на река Отха. Човек трябва да прочете географиите, издадени преди войната, за да разбере в каква област на света бе хвърлена първата атомна бомба. „В районите на крайбрежния риболов — невинно пишеха тогава географите — е събрана една двайсета от населението на Япония... Трябва да се отбележи, че крайбрежията имат доста голяма гъстота на населението, която достига до 1200 души на квадратен километър... Хирошима, пристанище на вътрешно море, брои 360 000 жители...“

Не искам да бъде разбран погрешно: не всички триста и шестдесет хиляди жители на Хирошима, не всички седемдесет и два милиона японци бяха мирни рибари. Всеки народ е отговорен за своята история — все едно дали изпитва гордост или срам от нея. Сляпо подчинен на един император — божество, чиято воля никога не пожела да пренебрегне, японецът нападна Китай, бомбардира Тянцизин и университета в Нанкин; той напусна Обществото на народите и подписа в Берлин един провокационен военен съюз с Хитлер. Известно е с каква ярост японската армия нападна американската флота, хвърлила котва в Пърл Харбър, с каква диващина бяха завладени Манила и Филипините. Но японският народ бе изведнъж опростен чрез чудовищното изкупление, което понесе, и нищо — нито историята, нито справедливостта — не може да попречи на народите да издигат глас: „Никога вече Хирошима!“

Тая сутрин — беше 6 август 1945 година и това трябва да се подчертае, светът ликуваше вече от победата, а смазаният звяр умираше от Берлин до Токио — един дваисет и пет годишен пилот, Клод Итърли^[2], летеше над Япония с разузнавателен самолет. Следваше го бомбардировач, който носеше една бомба от нов тип — дълга три метра и тежка 4 тона, кръстена от американската армия Little boy — момченцето. Оцелелите в Хирошима ще нарекат по-късно тази бомба „пика-дон“ — светлина и шум. В осем часа и петнайсет минути Итърли се намира точно над Хирошима. Той дава на бомбардировача заповед да хвърли Little boy. В осем часа и шестнайсет минути Хирошима е заличена от лицето на земята.

Като награда за своите заслуги Итърли получава „Distinguished Flying Cross“ — едно от най-високите отличия в американската въздушна армия. Едва по-късно той осъзнава катаклизма, който бе предизвикал. Заболял от тежко умствено разстройство, днес Итърли се лекува в болницата на ветераните от войната в Уако, щата Тексас.^[3]

Следователно в победоносната битка при Хирошима американците дадоха една жертва. „В продължение на петнайсет години — каза преди известно време Итърли — споменът за Хирошима не ме оставяше да спя“. Медицинските служби на американската армия се грижат почтително за него. Той олицетворява съвестта на цял народ. От японска страна жертвите според най-достоверни оценки за шестдесет секунди са седемдесет и осем хиляди

убити, петдесет и девет хиляди четиристотин двадесет и пет ранени или изчезнали. Но работата не е само в цифрите. По-добре е да чуем Юка, хубавата малка японка, която ни говори чрез гласа на Едита Морис. Тя е била там, присъствувала е на спектакъла „шум и светлина“ и ненавижда статистиката: „... около мен е пълно с хора, които тичат, тичат... Те ме преследват с почернелите си лица, с разкъсаните си меса... Момичето с обгорялото лице, мъжът, който носи жена си на гръб... Учениците, коленичили в кръг — всички мъртви. Ето и кучето, чиито лапи са се залепили в разтопения асфалт. Това ще се случи и с нас, ако не тичаме бързо. Ще се опечем живи... Далеч пред себе си виждам брега на реката и някакви неясни сенки, които скачат във водата. Като горящи факли, жени с пламнали коси се хвърлят от брега...“

Двадесет хиляди души, според Юка, почиват на дъното на реката. Юка и нейната сестра Охатцу продължават и днес да оставят цветя върху повърхността на водата. Те завързват с връвчици за брега своите букети на същото място, където се е удавила тяхната майка. Реката е единственият гроб в Хирошима, върху който могат да се поставят цветя.

Видях как гробниците на Берлин, приготвени набързо в обществените градини сред овъглените развалини на града, бяха обсипани с цветя в деня на една следвоенна задушница. Истината ме задължава да смятам младите германски жени, преживели фосфорните бомбардировки в Кьолн или в Хамбург, за сестри по нещастие на Охатцу и Юка. Но това, което младите жени казват днес в целия свят, не е: „Никога вече Хамбург, никога вече Кьолн“, а „НИКОГА ВЕЧЕ ХИРОШИМА!“

Защо е така? Войната в Хамбург е — бих казал — завинаги свършена. Напролет младите жени с малки бели шапки се разхождат в своите открити „Мерцедеси“ край бреговете на Алстер; лете се качват със смях на ферибота за Швеция; през зимата раждат без мъки в клиники от стъкло. В Хирошима войната продължава в най-лошия си вид вече петнайсет години. Атомната война — научаваме от Едита Морис — е създала там нов вид човешки същества — радиоактивни хора. Това са оцелелите в Хирошима, „преживелите“. Привидно те са като вас, като мен: една глава, две ръце, два крака. Ако нямаха, разбира се, под своите кимона дълбоки белези, рани, които ръфат техните

рамена и гърбове! Ако не им липсваха например уши, погълнати от радиацията, сякаш са откъснати от звяр, от някакъв вид бяла мечка, лакома за човешки уши! Ако техният разум не е спрял внезапно, както всички часовници в Хирошима, в осем и петнайсет сутринта на 6 август 1945! Ако не са повалени изведнъж от една тайнствена болест, която гризе ръцете, подува лицето, напуква устните и умъртвява пред очите на безпомощните лекари!

Но това не е най-страшно. Страшното е, че тези радиоактивни същества, мъжете и жените на Хирошима, не знаят, не могат никога да знаят каква порода човешки животни, какви чудовища ще родят. Японските учени направиха ужасяващи открития. Един от тях, доктор Домото, обяснява на Едита Морис със своя патетичен език:

„... след седмица рибата имала вече две глави и четири очи. Същото може да се случи и с децата, преди да се родят, ако майката е била облъчена, или по-вероятно — с децата на тези деца. Един облъчен човек никога не може да бъде сигурен дали внуците му няма да изглеждат като... като тази ужасна риба...“

Такава е Хирошима петнайсет години след войната. Едита Морис е поискала да покаже как все още се опитват да живеят Юка и нейната сестра Охатцу, оцелелите в Хирошима. Тя не обвинява и не осъжда никого. Тя пита само с най-прости думи как е успяла коварната бомба да замърси кръвта, да оскверни душата и утробата на нежната малка Охатцу.

Как ли? Мисля, че американските учени, които създадоха бомбата в своите тайни лаборатории в Лос Аламос, военните, които я изпробваха при пълна безопасност за себе си в пустинята на Ню Мексико, знаеха много добре как. Знаеше го, мисля, и оня пастор, който един час преди зловещия миг благослови на летището в Тинан самолета за Хирошима и се помоли публично за успеха на нападението. Знаеше го съвсем сигурно и президентът Труман, който направи малко по-късно поразителната декларация: „Ние заложихме два милиарда долара за най-сензационното научно откритие в историята — и спечелихме.“

Те знаят как. Знаят защо. Но никога не пожелаха да отговорят на простия въпрос на Охатцу. Германският журналист Роберт Юнг разкри неотдавна, че още от 1945 година окупационните войски установяват в Япония най-строга цензура. Всеки намек за атомната бомба се е

преследвал не само във вестниците, в радиото, в книгите, но дори — и преди всичко — в научните издания. През октомври и ноември 1945 година специални отряди от американската армия конфискуват анатомическите препарати, които някои японски учени успяват да направят с фрагменти от телесни тъкани на атомните жертви. Всеки, който чрез своите търсения и анализи „нанася вреда на окупационните сили“, се наказва от военен съд. Професор Цузуки протестира: „В момента, когато в Хирошима и Нагасаки умират хора от една нова болест, «болестта на атомната бомба», чиято загадка ние още не сме открили... непростимо е да се забраняват работите и публикациите, които третираат научни въпроси от медицински характер.“ Но в същото време службите на американската отбрана организират най-систематичната анкета, позната някога в историята на медицината. Финансирана от Комисията по атомна енергия, натоварена освен това със задачата да усъвършенствува непрекъснато ядреното въоръжаване на Съединените щати, анкетата, обхванала повече от 70 000 души, е имала за цел да изучи системно медицинските и биологическите ефекти на радиоактивността. „Тези проучвания — пише министърът на отбраната Джеймс Форестал — са от изключителна важност за Съединените щати.“ Хирошима и Нагасаки бързо се превръщат в градове лаборатории за американските военни комисии, но американските военни комисии, но американското правителство не отпуска нито един долар за лекуване на японските жертви на бомбата. Единствените истински клиники в Хирошима се дължат изключително на частни инициативи и читателите на тази книга навярно с радост ще узнаят, че край бреговете на Отаху днес се издига Дом за лечение и почивка за жертвите на бомбата, който се нарича „Фондация Морис“. Да, Морис, както Едита Морис, както Айра Морис, нейният съпруг, благородният и боеви американски писател. И съвсем естествено е да си зададем въпрос: дали Охатцу, Юка, Фумио, дали всички други облъчени в Хирошима не са станали жертва преди всичко на една ужасяващо безполезна военна операция, на един гигантски и чудовищен научен експеримент, организиран и извършен злодейски в един невероятен рефлекс за дългосрочна самозащита.

Както и да е, всеобщото порицание смути престъпния „успех“ на политиците, учените, военните. У Юка, оцелялата сред хиляди други малка японка, която ни говори в тая книга с патетичния глас на Едита

Морис, няма нито зла памет, нито омраза, нито отчаяние. Но народите от целия свят са с нея, когато тя призовава в паметта си почернялото лице и обхванатите в пламъци коси на своята майка на брега на реката, където е изчезнала в онова утро, и извиква страстно: „Кълна се, че ще дам остатъка от живота си, за да не се повтори този ужас!“

Никога, никога вече Хирошима!

Морис Понс

[1] Ален Рене — френски кинорежисьор, създател на филма „Хирошима, моя любов“. ↑

[2] Всъщност на 27 — Итърли е роден на 2 октомври 1918 г. — Бел. ladyofthesea ↑

[3] Итърли умира на 1 юли 1978 г.; в действителност не е получил „Distinguished Flying Cross“. За корекция на разпространените заблуди около него и повече данни виж http://en.wikipedia.org/wiki/Claude_Eatherly. — Бел. ladyofthesea ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.